

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,
ahova a lap szétküldésére vonat-
kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél íven.

Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.

Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
tési és hirdetési díjak küldendők. ::

Téli munka.

Most, az erős tél napjaiban, mintha idő-
szerűtlenül hangzanék a figyelmeztetés: „Én és
az én Atyám szüntelenül munkálkodunk”.

Ember, állat védett helyet keres most és
veszedelemmel jár a szabadban való tartóz-
kodás.

Az is az általános szokás, hogy az emberek
ez időszakon mentül inkább csak pihenjenek
és erőt gyűjtsenek.

Így volt ez legalább régen s így van ez
ma is a természethez közelebb álló népeknél.
Keleten és a legsötétebb Afrikában.

De nincs Nyugaton és nincs a művelt,
gazdag nemzeteknél s nincs ott, ahol az ember
az őt bilinesbe verő természeti viszonyok és
a semmitnemtevés rabsága alól felszabadítva
magát, jobb létre törekszik.

A mi népünk pedig, leszámítva a legsze-
gényebb osztályt, melyet az éhség hajt előre,
a téli időszakot jóformán a tunyasággal és a
henyéléssel tölti.

Az a munkás család, mely nyáron 5-6
kapást, kaszást tudott kiállítani s mindaddig,
míg a tél be nem szorított embert s barmot:
bőségesen dolgozott: most naphosszat pipáz-
gat, mesét hallgat, vagy a kocsimában ül.

Egy-két darab marhára több felnőtt, dolog-
képes férfi vigyáz s jó még, ha ezt is a nőkre nem
bizza. Ezek, ha ugyan már el nem felejtették
a fonást, szövést, legalább értékesítik munka-
erejüket. Az ilyen asszonyokra még nem lehet
sok panasz, de 2-3.000.000 munkaképes, idő-
szakonként dolog nélkül vesztelő férfi már
valóságos nemzeti veszteség.

Tenni kellene itt valamit, atyámfiak, férfiak
és mindenütt házi iparra szoktatni a derék,
dolgos, de télen legtöbbször csak heverő magyar
népet.

Nem arról kell nekünk prédikálni, hogy
téli a természet pihen s nem a téli álmot alvó
ragadozót mutatni fel neki példa gyanánt;
hanem arról, hogy a természetben soha sincs
megállás s hogy az Atya és az ő egyetlenegy,
a tökéletességre példát mutató Fia, szünte-
lenül munkálkodnak.

Csehországban, a mellett, hogy valóságos
gyárvárosok vannak, csaknem minden faluban,
ahol megfelelő munkaerő kínálkozik, füstölög
egy-egy gyárkémény. Némelyikben csak jó-
szerint öregek, gyermekek és a nők dolgoznak,
a férfiak pedig csak télen, a gazdálkodási
munka szünetelése idején. De még is dolgoz-
nak s ezért gazdagabbak is, istenfélőbbek is,
mint mi.

A költő ezt az igazságot így fejezi ki:
„Áldja Istenét, kit Istene megáldott, adván
neki meleg hajlékot, családot”. Áldhatja is,
de legfőképpen áldhatja a minden áldással
felérő, nemes munka-ösztönért, melynek Isten
után a legtöbbet köszönhet.

Ez az, amiben a többi államoktól külön-
böznek. Ez az, aminek segítségével a haladás
útján előbbre kerülnek. Egészség, öröm, gaz-
dagság, hatalom van a tisztességes, rendes
munkában.

Miért, óh, miért, hogy mi ettől a felséges,
jóleső, jólétet, önérzetet emelő erőtől mester-
ségesen megfosztjuk magunkat? Miért, óh,
miért, hogy szánzándékkal dologtalannak ne-
veljük a gyermeket, ifjainkat?

Az amerikai gyermeket már csecsemő ko-
rában sem pólyázzák, mi ifjainktól is csak az
emlézést követeljük. Munkatermek internátu-
sainkban, középiskoláinkban sehol sincsenek.
Dolgozni itt e földön és Spanyolországban, úri
embernek szégyen, a szegénynek meg büntetés.

Az Atya és a Fiú azonban eleitől fogva
munkálkodik s ha még annyira emlegetjük is

a téli pihenő napokat, folytonosan munkát végez körülünk a nagy természet is. A hóval mint valami tisztított gyapottal, által mossa és káros alkatrészeitől megfosztja a levegő páráit. Szél viharja kisépri és kitisztítja a föld határait, elrejtett zugait. Kemény hidege megöli az ártalmas férgeket és elpusztítja az egészségre káros lényeket.

Jege, hava utakat teremt, takarót készít a mezőn. Dermesztő fagya repeszt, zúzza, morzsolja a nagy hegyek szikla óriásit és a síkot termékenyítő réteget mállaszt le rólok.

Nap, hold, csillagok, föld, évszakok, természeti erők mind-mind szüntelen mozgásban vannak és nem pihennek, legfeljebb csak váltakozva működnek.

Nem az hát a mi rendeltetésünk, hogy télen a teljes létlenségnek adjuk által magunkat, hanem az, hogy ha egyik feladatunk megszünt, más munkatért keressünk, hogy folyvást tökéletesedésünk, boldogulásunk eszközésén igyekezzünk, hogy szellemi vagy testi foglalatosságban, hogy lelket örvendeztető, testet egészségessé tevő, szabadságra büszke öntudatszerző munkában serénykedjünk, amint hogy Atya és Fiú is folyvást munkálkodnak.

Vándor.

A jövő.

III.

A kálvinizmus szelleme tevékeny, éppen mert a krisztianizmus szelleméből táplálkozik. A szemlélődő vallásosság távol áll a Krisztus lelkétől. Olvastam egyszer-máskor olyan véleményt, mely szerint Jézus a Budha-papoktól tanulta volna tudományát, azért is volna olyan nagy hasonlóság, még az egyházi berendezkedés terén is, főként a papság és cultus berendezkedését illetően. A budhizmus, — az egytunya-szellem, álmodozó, megnyugovó. A krisztianizmus?... hát hiszen, okoskodni lehet kinek-kinek, a maga képessége, képzettsége és hangulata szerint, de legyen elég csupán a talentumokról szóló példázat befejezésére mutatni, amidőn a csak egy talentummal megbízott szolga, éppen dologtalan restsége miatt jut dutyiba; mert a világ ura egy atomot is életmozgásra rendelt. A krisztianizmus szelleme munkás, mert emberszeretet a célja, nem a cultusok cifrasága, nem az istenektől

való kunyorálás, nekik való tetszelgés, különböző ruhák, hangok és hajlongások között...

Ezt a szellemet kell felújítani és bevinni, a debreceni egyetem falai közé bevonuló ifjúság szíve-lelke közepébe, mozgató erőül.

A tevékeny szellem, — másképpen: lelki erő; másképpen: isteni erő, isteniűség, isten munkatársa. Egyszerűbben és mégis megkapóbban, munkára sarkalóbban, nem lehetne kifejezni, mint Krisztus urunk eme figyelmeztetésében: „aki kezét az eke szarvára tette és azokra néz, melyek háta mögött vannak, — nem méltó én hozzám!” Ez az *élet* beszéde! Szerettem és kerestem életemben az ilyen megkapó kifejezéseket, melyek mintegy üstökön ragadva, lódtítsanak a lomha anyagon; olvasmányaim között Shakesperenél találtam legtöbbet, de itt se találtam a Jézuséhoz hasonlót. Csak meg kell figyelniük, minő erő van abban. Én egészen természetesnek találom, hogy igazi nagyjaink, mindig vonzódtak a bibliához. Mi még ott tartunk, hogy gyakran hátratekintgetünk. A tevékenység szelleme, mindig a végzendőkre néz. Mindegy az, akár egy család, akár egy ország kormányzata, — csak jól legyen kormányozva, ez a fő. Ez az élet édessége. A fizetés, — az csak takarmány, akár a baromnak adja gazdája, hogy birja az ekét, — akár a miniszternek, hogy birja — a sok piszkot. A vakondok, a giliszta befúrja magát a földbe, nekik elég a föld. „Mit használ valakinak, ha az egész világot megnyeri is, — lelkében pedig kárt vall!” Így csak istenfiak szólnak. Az igazi krisztianizmus nyomában a kálvinizmus: égberagadó erő. Alkotni a legjobbat, a legtökéletesebbet, — legyen bár aranykorona, vagy pástorsíp. A katholicizmus gondolkodó elemei is így gondolkodnak. És Prohászka Ottokár püspök úr hiába „sántál kétfelé”, legutóbbi szereplése is — szociális missziói társulat gyűlése — elég ertetően mutatja, hogy az ő keresztyénsége is a szabad tevékenység szelleme, ellentétben a pusztá szemlélődő szentséggel, amely kolostorba bújik.

S azért kell nekünk e szellemet mindig emlegetniük, mert ebben meg mindig gyengék vagyunk. Hajnalodik már, hála Istennek! de nagyon kell iparkodnunk, hogy az előretörő népek egyszerűen át ne gázoljanak rajtunk. Mert bizony, az életerő nem tréfál az aluszékony lelkekkel. Magyarországon legtevékenyebb a zsidóság szelleme. Elkezdve a falutól, hol egy csirkét se tudnak értékesíteni nélküle,

végezve az országházán, mindenütt ott van a keze-lába nyoma. Ez nem gáncs, hanem egy egyszerű tény megállapítása, a ker. szellem tunyaságára, közöttünk.

Ha lelkünk elé állítjuk a Kálvin lelke munkáját és hatását Genfre, azt látjuk, hogy az a munka egy ledér tunyaság, szellemet és erkölcsöt békó baverő negatív erő letörése volt s felszabadítása ama pozitív lelkierőnek, mely az emberben levő alkotó tehetséget képesíti minden jó és igazi örömszerző munkára s így teszi értékessé az emberi életet. S ez a szent alkotóerő az, melynek oly fenséges bizonyosságai vannak ma is Genfben és mindenütt, ahol a Krisztus által megmutatott lelki szabadság munkál.

Igazán legmélyebb fájdalom fogja el lelkemet, valahányszor arra gondolok, hogy Magyarország istenáldott földje nem képes ellátni népét elegendő kenyérrel! Hogy mai időkben társadalmunk csaknem minden osztálya, szinte egymás szájából venné ki a kenyeret, holott annyi kenyér, annyi drága kincs van elhelyezve e haza földjében, vizében, levegőjében, melyek, mint mesebeli Hamupipőkék, csak kellő erőre várnak, hogy elárasszák e hazát! De hát nincs alkalmas és elég erő! Poroszország sovány homokjai minő átlagterméseket ad! S nálunk országos bizottság kutatja az Alföld terméketlenségének okát! És megállapítják a tudatlanságot. Mit tanítunk hát Magyarországon?

No de ne essünk kétségbe. A lapdarugók előtt hódolattal borul le egész Budapest. Neki-rugaszkodunk még más téren is!

De most leszáll a lelkem magunk köré. Tudom, hogy az egyetem a középiskolából kapja anyagját, többek között a lelkészi pályára is. Volt idő, midőn minden rendű-rangú kálvinista iskolánk érezte, hogy létalapja, fennmaradása, előhaladása, a Kálvin szelleméhez van kötve, abból táplálkozik s igyekeztek is e szellemet fentartani, erősíteni. A gimnázium egész sorozatában ez a szellem dominál. Ez volt a melegítő tűz, az utat mutató fény. Minden tudományág e tűzben, e fényben élt és táplálkozott. S adott az egyháznak, adott a nemzetnek élnivaló erőt. Hát bizony jó volna, ha gimnáziumaink vezetői azt a régi kipróbált szellemet ápolnák önmagukban és növendékeikben. S főként ha a vallás tanár uraknak igazán [szeretetteljes gondja volna folyvást arra, hogy alkalmas növendékeket mintegy lelkileg előkészítenének a papi pá-

lyára. Igazán nem teszünk vele hasznót, sem egyénileg, sem intézményileg, ha a lelkészi pályát pusztán egy kenyéradó hivatalul degradáljuk. A prófétákat valamikor Isten választotta ki s bizony-bizony, ezek az istenválasztotta próféták voltak a vallás igazi őrállói s lesznek ezután is. „Az Úr a te örökséged!” ez a fizetés, ez a jutalom, csak az istenfiak lelkében vonzó, de ezek aztán nem is táncolják körül a Baál oltárait! Ilyeneket kellene kiválogatni, fejleszteni bennök a szent tüzet s ha ilyenek jutnak a debreceni egyetem theol. szakára, ezek fogják fentartani annak, nem felekezeties, de lelki erőben nyilvánuló krisztusi és kálvini magyar jellegét.

De hát a középiskola is anyagot kap és örökösen panaszkodik. Ha még Budapest főváros is panaszkodik! Mit szóljunk mi a mi falusi iskoláinkról. Mikor dr. Kemfi Zsigmond, a Dárday Sándor öméltósága elnöklete alatt legújabbán tartott általános stb. gyűlésen, általános helyeslés mellett, jelentette ki, hogy hajdanta az analfabéta választók jobban ki tudták választani az arravaló képviselőket, mint ma s így az értelmiségi cenzus nem megfelelő! Hát pedig, ha a méltóságos elnökség nem tudná, de dr. Kunfi Zsigmond bizonyosan ismeri Salamon király bölcs mondását: „ne mondjátok azt, hogy a régi idők jobbak voltak, mert azt mondani nem bölcsesség!” Az élet törvénye előhaladó. De annyi tény, az én látó lelkem előtt legalább, hogy református népiskoláink nevelő működésébe nagyobb mértékben kell bevinnünk a tevékeny szellemet. A gyilkoló betű helyett, az elevenítő betűt kell bevinni a lélekbe, vagyis az értelem fejlesztése mellett a kéz és láb ügyességét is fejleszteni. Ne szégyeljük, ne resteljük tanítóink a munkát kézzel is. Menjenek elől jó példával s úgy várják a kenyeret. Utálatos a dologtalan úri lebzselő, ha a föld minden könyvtára van is elraktározva fejében. A betűtudomány eredménye úgy eloszlik, mint a reggeli pára. Marad egy élhetetlen, ügyetlen koresmatöltelék kész példája mindenfajta piócának, anyagi és erkölcsi parazitának. Középosztályunk már kipusztult, — mi lesz a népünkben ilyen iskolázás mellett?! Beszélgettem komoly tanítóemberekkel, ők is beismerték még a legkiválóbb betűeredményű iskolázás csekély értékét az élni tudásra, de hibáztatták a tanítóképzőket, azokra hártották a felelősséget, neveljenek ott nevelőket, munkaszeretetet s akkor minden jó lesz, — mondták. Hát persze, hogy

igazságuk van. De ha százszor beismerjük is az igazságot, még ettől meg nem gyógyulunk.

S legfőbb veszteség: maga, emberi életünk! Ez a nagy kavarodás Ez a „bellum omnium contra omnes!“ Az élet üressége, tartalmatlansága. A test csak az öltözet-ipar próbaanyaga, — evés és ivás unalma. De hol vannak szellemi és erkölcsi erőink beszélő bizonyosságai? Így is mondhatjuk: krisztianizmus, vagy: kálvinizmus

El kell követnünk mindent, hogy népünket élni tanítsuk, mint embereket, mint istenfiakat. S hogy taníthassuk mi papok és tanítók: meg kell tanítanunk a leendő papokat és tanítókat. Nem arra, hogy miként raktározhatnak emlékezés-rekeszeikbe szavakat s erről adni nekik sokpecsétes bizonyítványt, — hanem arra, hogy miként alakíthatjuk széppé, kellemessé azt a helyet, azt a munkakört, ahol élünk, dolgok közt, növények közt, állatok közt, emberek közt! Áthatni tevékeny szellemmel, igaz teremtő kálvinizmussal, a föld porát, az ember szívét, hogy az élet barázdáin a jövő vetése dús kalászkokat hozzon. Erre kell embernek a tudomány, az óvodától az egyetemig.

Bocsánat, hogy én ilyen látószögből nézem és látom a jövőt, — csak mintegy kitekintve az ablakon a téli világba. **Andrássy Kálmán.**

Debreceni egyetem.

Claparède Sándor.

Nagyfontosságú kérdés foglalkoztatja mostanában a magyar reformátusokat. A budapesti és a kolozsvári állami egyetemek mellett (az egyiknek 7300, a másiknak 2300 hallgatója van) Magyarországon körülbelül 12 jogakadémia van s ezek, mint a debreceni református theol. akadémia, nagyrészt felekezetek által tartatnak fenn.

Már régen foglalkoznak hivatalos körökben az új egyetemek felállításának gondolatával s több város: Pozsony, Debrecen, Szeged stb. bejelentette a tekintetben igényét.

S lehet, hogy kevés idő múlva már fel is állítatik a debreceni egyetem. Ez állami egyetem lesz, de református theológiai fakultással, amely a régi debreceni főiskolának a helyét foglalja el. Gróf Zichy, a kultuszminiszter, aki többé-kevésbé liberális gondolkodású katolikus, olyan tervet terjesztett elő, amelyet elfogadott a tiszántúli egyházkerület is s amely legközelebb a képviselőház elé kerül. E terv szerint a reformátusok régi debreceni akadémiaja eltűnik, jogi és bölesészeti karát elnyeli az egyetem s ezekre nem lesz gondja az egyházkerületnek többé. Ami a theológia-kart illeti, az az egyetem egyik fakultása lesz s bizonyos összeköttetésben marad az egyházzal is.

A theológiai fakultáson legalább 7 tanszék állítatik, amikre a kerület a szükséges helyiségeken kívül 70.000 koronát fordít évenként.

A fakultás tanárai egyházi jellegű református férfiak lesznek. A király nevezi ki őket, de valami sajátos eljárás alapján, amelyet érdemes röviden érinteni. A kerületi elnökségből s a legidősebb debreceni lelkészből álló bizottság vizsgálja meg a pályázók névsorát s kizárja a neki nem tetszőket. Az így megállapított névsor áttételik a theológiai fakultás tanáraihoz, akik három jelölnek. Az egyetem rektora elküldi az iratokat a miniszternek, aki ismét meghallgatván a hármast bizottságot, 3-at Öfelsége elébe felterjeszt.

A debreceni református egyház 160.000 koronás alapítványa egyházjogi tanszék felállítására fog fordíttatni (vagy más tanszékre) a theológiai fakultáson. A református egyházi jellegű férfiak a református egyház fegyelmi hatósága alatt maradnak (csak a theológiai fakultáson). Más részről az egyházkerület a tanárjelöltek számára internátust emel. Ez az intézmény a filozófiai karral fog összefüggésbe hozatni, de a kerület igazgatása alatt marad s így az a nézet, hogy nagy befolyása lesz az egyetem protestáns szellemének fentartására nézve.

Az egyháznak, még ha nem is közvetlenül, lesz még más szerepe is az állami egyetemen, mert a megállapodás szerint az évvitási és évvárasi ünnepélyeket kísérő istenítiszteletek a legnagyobb református templomban fognak megtartatni, amelyen a rector és tanárok megjelenni kötelesek.

A mostani debreceni főiskola nem adhat doktori kitételeket és pl. joghallgatói Budapestre és Kolozsvárra kénytelenek menni, hogy vizsgát tegyenek. Ez sem fog megtörténni ezután, ha egyetem lesz Debrecenben.

Meg lehet érteni, ha a reformátusok közül is többen nem minden fájdalom nélkül szemlélik a több százados és a református egyház életében nagy szerepet játszó, nagy erősséget képező főiskola kapuinak bezáródását. A kernlet nagyérdemű vezeteli, noha meg vannak győződve arról, hogy a feltételeket el kellett fogadni, magok sem tették ezt valami könnyű szívvel, de belátták, hogy a nagy változást a helyzet is követeli. A felsőbb oktatás ellátása olyan nagy anyagi áldozatokat követel, hogy az az egyház erejét meghaladja. S ha a református egyház veszt is valamit az átalakulás következtében, más oldalon meg nyer is. A terv komoly biztosítékokat ad a református egyháznak s azt lehet remélni, hogy a debreceni reformátusok kipróbált protestantizmusa még elevebb lesz az egyetemi város szabadabb levegőjében.

*

Eddig a derék Claparède, akinek a sorait fentebb sebtiben tolmácsoltuk s kinek közleményeit mindig valami jóleső érzéssel olvassuk. Ő, aki Genf szabad levegőjéből és Helvécia magaslatáról nézi ügyeinket, nem lát semmi veszedelmet ránk nézve a debreceni egyetemen, sőt nagyobb életerőt és elevebbéget vár annak következtében tőlünk.

Az osztrákok még határozottabban szólnak. Dr. Leosche ezt írja: „Ha önöknek az új egyetemen csakugyan lenne egy theol. fakultásuk, ez igazán nagy eredmény lenne a protestantizmusra és nekünk

(bécsieknek) is nagy hasznunkra lehetne. A magyarok számára promocialis ügyekben az általuk rég óhajtott Bécestől való függetlenséget jelentené az, aminek mi is örülnénk... Dr. Leosche jól tudja, hogy a bécsi evang. theol. fakultást még se lehetett az egyetemmel szerves összeköttetésbe hozni. Még csak helyet se kaphatott az egyetemi épületben és a tanárai sem foglalhatnak az egyetem tanárai között helyet.

A tiszántúli egyházkerület vezetői meg lehetnek elégedve, amit ők a református egyház részére kiváltak, az még genfi mértékkel mérve sem veszedelem, bécsi szemmel nézve meg igazán nagy eredmény és siker. A debreceni prtestáns egyetem megvalósítása azonban még nagyobb eredményt és sikert jelentene. Ha a sárospalakiak és budapestiek is ebben a véleményben vannak, akkor a jeremiádok helyett a debreceni protestáns egyetem felállítására nézve tegyünk meg mindent és ez irányban való áldozatokra bírják rá a kerületeket. Mi magunk is szívesen látnók ezt az egyetemes felbuzdulást és akciót.

Órallók — vigyázatok!

A jövő kísért, vigasztal és biztat. A haladás folyama elé gátakat rakni nem lehet, a korszellem uralkodó hanyatlását csak úgy félvállról lekicsinyelni oktalanság volna és a saját portánkon csökönys konzervativimussal el nem keríthetjük magunkat. Ez volna a legnevezetesebb, biztos és dicstelen halálunk.

Mi eddig is nyíltan a fórumon éltünk, büszkén hirdettük a szabad vizsgálódás tudományát, nem féltettük lételünket, vezető befolyásunkal a világgosságtól, a tudománytól, a próbáktól, az egyetemes emberi boldogulás, az egységben érvényesülő magyarság kívánalmaitól: hiszen éppen ezekért letünk, voltunk, vagyunk és élünk.

Még is — mondjuk meg, — amit úgy akartunk s ime elértük: az egyetem létesülése és e tényben, az általános, a kozmopolitan tudomány magasságában és mélységében, ős nagy várunk, büszkeségünk, a kálvinista kollégiumnak felolvadása, eltünése: keserű-édes érzéseket vált ki lelkünkben s fanyar vigasztalással tölti meg szívünket: mert tudjuk, nyomásztó súlyát érezzük, hogy a teljesen szabadnak hirdetett magas kulturáért, az egyetemes boldogulás országát építő tudásért mi hoztunk legnagyobb és legszentebb ősi örökségünket és a szabadnak, függetlennek hirdetett tudományért cserébe adjuk, — óh, nem, — ennek égő oltárára hurcoljuk a mi kipróbált szabad intézményünket, a megmérhetetlen szenvedések és áldozatok árán nagygyá, büszkeségünkké vált kollégiumunkat, ahol a tiszta kálvinista erő már akkor hirdette a szabadságot, mikor ez bűnül tudatott be és művelte a szabad tudományt, úgy, amint azt szabadabban nem művelheti ma is semmiféle általános és kozmopolitaságában büszkélkedő tudományos intézet.

Ezekre emlékezve: keserű-édes a mi örömünk, fanyar a vigasztalódásunk és aggodalmaskodó a mi reményességünk.

A tények előtt azonban meg kell hajolnunk, az idő és a kulturális fejlődés, az intézmények kiépítése

követelményei előtt lerakjuk fegyverünket, erősen elhívén, hogy a magyar kálvinizmusban van olyan erő, mely az egyetem nagy és imponáló küzdőterén is emberül megállja helyét s anélkül, hogy a lárs küzdőket legyőzni kívánna: a maga karakterisztikus jelenségével mindenütt akar és tud érvényesülni.

E hitünket erősíti órállóinkban, vezéreinkben helyezett ingathatlan bizalmunk, mely a megvalósulás látható alakjába öltözteti a jövőhöz fűzött szép reményességünket s biztatást nyújt affelől, hogy az új idők áramlata nem moshatja el akár a kálvinistaság, akár a magyarságnak azt a féltett kincsét, amely karakter fentartó erő és dicsőséges jelleg volt a múltban és minden körülmények között ragyogó értéknek bizonyult.

Egy világ az nekünk, amit a fejlődés kohójába próbára állítunk, azért: órállók, vigyázatok!

Szemeteket nyitva, figyelmeteket ébren tartások, munkaerőtöket megacélozzatok, nehogy trójai falóvá változzék az reánk nézve, amit úgy kívántunk!

Mert mit ér az nekünk, ha az egész modern világot megnyerjük is észbontó külső szépségével, gyönyörűsége és élvezetekre hívó művészetével, az emberi számító észnek hatalmas törekvéseivel: ha elveszítjük a hamisítatlan, szintiszta magyarságnak és az ehez kapcsolt egyszerű kálvinistaságnak éltető, teremtő és mindenütt komoly igazságban megnyilatkozó lelkét.

A szögletelességek ám simuljanak, de a karakter el ne mosódjék soha, mert ennek felolvadása a mi pusztulásunkat jelentené.

A magas műveltség és finomult izlés kívánatos, de a vele járó raffináltság és sokszor lenge vagy elasztikus erkölcs veszedelmet rejt magában, mely ellen csak erős jellemek képesek védekezni és ezekre a kimagasló védőkre van nekünk szükségünk: hiszen nyilvánvaló, hogy nagy választó határhoz jutottunk, melyen átlépve, egy dicsőséges új világ tárul fel szemeink előtt, melynek birására áhítozunk, de amelynek rejtett szövevényeibe örökre is eltevedhetünk.

Azért hát: órállók, vigyázatok!

Róma nagysága és hatalma is megöröklődött, mikor a nagy és kívánatos görög műveltséggel, művészettel befurakodott a könnyüvérű és élvezet-hajhászó görög erkölcs is: bevette magát a lelkekbe, elmorzsolta az acél-jellemeket, megvasta és a köd-kepek előtt hajlékonyá tette a teremtő és fentartó karaktert.

Nem az általános és egyetemes művelődéstől félünk, nem ez ellen beszélünk, hiszen ez éltető elemünk: hanem attól a talán idegenből plántált, régi „görög“-stílusú műveltségtől, mellyel karöltve jön Kibele istennő a maga feslett ünnepeivel, vagy Bachus az ő rettenetes orgiáival, avagy ki tudja, minő elfajult erkölcs és világnézet a maga átkos kívánságaival.

Mi, — a miagunk portáján, — önmagunkból fejlődött műveltség után vágyakozunk: erre képesek és elhívottak vagyunk. Kötelességünk fennáll és terhel bennünket nemzetiünkkel és egyházunkkal szemben. A haladottabb világelfogás és törekvés figyelemben tartása mellett: a magyarság várát kell itt kiépítennünk, de a régi karakter megőrzése, hozzásimulása és kidomborításával.

Azérti: őrállók, vigyázatok és mindenkor böles, előrelátó, erős vezérek legyetek!

Ha eddig egyházi életünk megteremtése, erősítése és az új világ forgatagába való beállítása körül nem elegendő lelkesedéssel és nem egész krisztusi lélekkel forgolódtunk: acélozzuk meg akaratunkat, fokozzuk tevékenységünket és tegyük lankadatlaná kitarlásunkat s az eddig paragon maradt mezőket is lépjük el munkásaink szervező, építő és a Krisztus nevében hívogató ténykedéseikkel.

Az a szellem, mely a régi kollégium intézményes kereteinek leomlásával élni kíván és akar az egyetem világában is, nem maradhat fenn támogatás, nem fejthet ki erőt megfelelő táplálék nélkül.

Debrecennek példát kell mutatni abban, hogy magyar és egyháziársadalmi téren mire képes? hogy minő csoportokat, egyesületeket, társulatokat, kulturális, — egyházi, — valláserkölesi segítő-csoportokat tud összehozni az egyetemen élő tiszta magyar tudomány és abban kifejezésre törekvő református öntudat erősítésére.

A mi embereink seregétől álljanak mindenütt a szabad tanítás rendelkezésére és égenek folyvást abban a lángban, mit a lélek hozott alá az apostolokra, mely láng képessé teszi őket a „minden nyelven” való beszédre s különösen megolvastatja szívöket, hogy valóban keressék, támogassák az elhagyottakat, az ügyefogyottakat, a nyomorultakat: igazán tanítsák a tudatlanokat és mindenekfelett szeressék a szegény népet.

Itt az erő. A tömegeket el ne hagyjuk, sőt inkább a szeretet láncával magunkoz kapcsoljuk.

Az idő elérkezett, melyben többé nincs létjogosultsága a heverő embernek. Kulturális és egyháziársadalmi téren, — aki erre hivatott, — mindenki számára készen áll a hely, melyet elfoglalni, ahol munkálkodni és amelyen a mások boldogságáért is égni, sőt el is égni, szent kötelessége.

Amilyen lelkesedéssel és átgondolt tervszellett fog szervezkedni Debrecen, a nagy központ: olyan leend a kívánt és óhajtott eredmény. Úgy fog a küzdőtérre állani és olyan lesz a vidék is, amely példa után eseng, amely most némi aggodalommal, de majdan teljes bizalommal és reménységgel tekint a kálvinista Róma felé.

Az erőt, a hagyományos őserőt be kell állítani a munkatérre, mert csak egyetemes mozgalom, tervszerű és lankadatlan munkálkodás, kitarló tevékenység tarthat meg bennünket a mindenfelől felfakadó áramlatok között.

Szép és magasztos az őrállói tiszt, de talán sohasem került az súlyosabb feladatok elé, mint ma: azért hát: Vigyázatok!...

Sinka Lajos.

Emlékezzünk régiekről.

N. Keszí Hajdu Lajos jegyzetei a debreceni kollégiumi életről az 1831—1839 évekről.

Az idézés — citatio — ügyek, összeirási gyűlés.

A szombati törvényszék tartása előtt, pénteken este, az ellenírnok felszólítására, az esküdtek a gyűlésterembe gyűltek az ügyek összeirására, ez nevezetett

összeirási gyűlésnek — Conscriptio. — Az összeirási gyűlés elnöke az Iskolanagy volt. Az összeirás abban állott, hogy mindenik esküdt az ifjúságnak azon héteni kihágásait, melyeket feljegyzett, felmondván, összeirták, egy papírra feltették, mely feltevés a 3 utolsó esküdt liszte volt. Szombaton reggel az apparitor vagy jelenész által hangosan felolvastatott, hogy kiki tudhassa a vádat, mellyel terheltetik. E papír nevezetett idéző levélnek — citatoria. — Az apparitor fenhangon kiáltotta: ad caupas audiendas, mire az ifjúság szobáiból a tornácra özönlött. Tudni kell, hogy még ekkor a latin nyelv divatozott, mi később, talán 1835-ben elporlott. Akiknek tehát neveik felolvastattak, azok mindjárt tudták, hogy ők a 10 órákor tartandó gyűlés elibe idézendők. De ki volt téve a vád is nyilván, hogy kellőleg igazolhatta magát a gyűlés előtt a vádlott, ha hogy megidézésében hiba történt volna. Az eljárás tehát nyilvános volt, aki tényleg tévedésből idéztetett volna, magát gyűlés előtt kitisztázhatta. A vádlott minden védokai meghallgattattak, kielégítőség esetében a gyűlés színe előtt felmentetett. A megidézett ifjú sokszor elment kérni az esküdtet ügye elengedéseért, de az igazságos juratus röviden így szokott válaszolni: „Juravi non possum”. E kértést diák nyelven *kápsálsnak, kápsálni szoktuk* mondani.

A gyűlésteremben volt egy nagy, hosszú asztal, zöld posztóval bevonva, ennek felső részén ült karos székben az elnöklő Igazgató-Oktató, a másik végén pedig az Iskolanagy, ki az ügyeket felolvasta s egyszersmind a törvény szavait a vádlottra tüstént kimondta, hol, tudniillik világos törvény szólt a véttségért. Az esküdtek nem az asztal mellett ültek, hanem távolabb, a falak melletti padokon, felesketési rend szerint. Az utolsó esküdt szólította be a vádlottakat, kik kívül a gyűléstermen várakoztak; tüstént felolvastatott előttök véttségök s egyszersmind büntetésük is. Ha valamely ifjú e törvényszék által a tanulók sorából kizáratott, vulgó: kicsapatott: az ilyennek nevét az utolsó esküdt a terem előtt váró ifjak előtt kikiáltotta. Minden ügyek — causae — elítéltetvén: a gyűlés szétoszlott. Minden ügyekről rendes jegyzőkönyv vitetik. Az összeirt ügyek szombaton reggel, törvényszék tartása előtt, az Igazgató, szinte a többi oktatókkal is közöltettek tudomás végett.

A felebbviteli törvényszék — forum appellatorium — állott az összes oktatói karból, a debreceni egyház némely tagjaiból. Jegyző volt itt az Iskolanagy, de szavazat nélkül. Itt tehát az ifjúság egyedül *Iskolanagyja által* volt képviselve.

Az egész ifjúságnak legfőbb két tisztje és hivatalnoka volt: a Senior — Iskolanagy — és a Contrascriba — ellenírnok vagy ellenőr.

A széniorról.

Az iskolanagy, szénior volt az ifjúság legfőbb deákja. Széniornak bizonyosan azért nevezetett, mivel, ha néha életidejére nem is, de tanulási pályájára nézve idősebb, szénior, volt a többi ifjakkal.

A széniorot szavazattal választotta az ifjúság. Az oktatói gyűlés ugyanis kihirdetvén a széniorválasztási napot, az ifjúság a kirendelt hallgatóteremben megjelent, vivén magával írásba tett sza-

vázatát. Az igazgató-oktató tisztársaival és az esküdtekkel megjelenvén az összegyűlt ifjúság körében, előadta az összehívás célját, azután szavazatra szólította a jelenlevőket, kik is azonnal kezeiknél levő szavazataikat a rektor-professor kezeibe letették, ki aztán a szavazatokat tisztársaival megvizsgálván és számbavevén, fenhangon kimondta a többséget. Ugy látszik, e szavazás már ekkor csak külszín volt, valóságban pedig semmitjelentő, mert az oktatói kar előre kinézte, ki leendő szénior, előre tudatá a kiválasztottal a professorátus ezen akaratát, s előre figyelmeztette a szokás szerinti beiktató beszéd készítésére, mit az elválasztott szénior az ifjúság előtt azonnal felolvasott: mi nem eshetett volna, ha előre kiválasztása nem lett volna az oktatói kar által. Nem kell feledni azonban, hogy a professorátus nagyon vigyázott az egyén kiválasztásában, rendszeren azt szemelte ki, ki iskolai pályája, hosszasága, tudományos készültsége, erkölcsi magaviselete által kortársai felett kitűnt, azok által tiszteltetett és becsültetett. Rendszeren a legrégebb és így legelső gradusból választottak. Ebben az időben már okvetelen a contrascriba választott széniornak. Ha az oktatói kar nem akarta széniorrá választását annak, kit az ifjúság által elválasztandónak gondolt, előre intés, tanácsadással valamely rektoriára vagy nevelőségre küldötték, mire például magam is tudok.

Az elválasztott szénior tartozott általa dolgozott munkát olvasni fel mindjárt elválasztásakor a teremben. Azután letette az esküt, kezét fogott az igazgató-oktatóval s az oktatói kar jelenlevő tagjaival és az ifjúság képviselőivel, az esküdtekkel. Ennyiből állott a beiktatási szertartás. A beiktató beszéd latin szerkesztű volt.

A széniornak sokféle kötelessége volt mind a kollégium, mind az ifjúság irányában. En ez utolsóról lesznek említést. Ő olyan volt az ifjúság seregében, mind az atya a családban. Mint vigyáz és őrködik az atya háznépén, annak jólétén és virágzásán, úgy kellett neki őrködni, hogy az ifjúság közt minden szép rendben legyen. Névszerint teendői voltak:

- a) Az összeírási gyűlésben elnökölni.
- b) Az esküdszéki törvényszéken a jegyzőséget vinni, a törvényt a vétkezőre kimondani.
- c) A vegyes iskolatörvényszéken, amennyiben tanulóifjú volt tárgya, mint jegyző, az ifjúságot képviselni.
- d) Esküdt-törvényszék tartását az oktatókkal tudatni, a rektort meghívni a megjelenésre.
- e) Az ifjúságot halott temetésre kirendelni s arról intézkedni.
- f) A templombai menetet az ifjak közt elrendelni, nevezetesen melyik templomba melyik osztály fog menni, melyik templomban ki fog predikálni. Mert délután mind a 3 templomban a theologus ifjak köteleztettek katekhizálni, melyen mindig jelen kellett lenni 2 esküdtnak, kik az istentisztelete mikénti elvégzéséről a széniornak jelentést tettek.
- g) Szóval ő közvetítője volt az ifjúságnak az oktatói kar irányában.

A széniorság félévig tartó hivatal volt. Jövedelme ekkor, mint hallám, 1000, 1200 pengő forintig felrugott.

Az ellenírnok vagy ellenőr. Contrascriba.

Miért nevezteteti így e hivatalnok, nem tudom. Választása épen olyan formalitásokkal ment végbe, mint az iskolanagyé és ugyanazon gyűlésben választott, melyben amaz. Ezen időben a contrascribaság már bizonyos lépeső volt a széniorságra, úgy, hogy ezen korszakból nem tudok példát, hogy a contrascriba elmellőztetett volna széniorságra elválasztásban. Teendője igen sok volt, fél évig tartott, mint a széniorság.

Teendői voltak löbbek közt: Felvigyázója, felügyelője volt általánosan a rendnek, melyet ő eszközött az esküdtek által. Ő volt feje az esküdteknek, ő osztotta ki azok közt sorszerint a teendőket, kik neki számolni tartoztak. A hanyag, kötelességöknek meg nem felelő esküdteket feljelenteni, megidézteni. Az ifjúság szobáit 10 óra után megvizsgálni, otthon vannak-e vagy nem. A kollégium kapuit este nyáron 10, télen 9 órakor bezárni, reggel kinyitni. A meghatározott időn kívül bejövőket bebocsátlatni, elmaradásukról kitudakolni. A börtönre és a börtönben ítéltekre felvigyázni, appóritorokat, janitorokat, mint szinte az esteli könyörgésre, preces, szükséges egyéneket kirendelni, az esteli könyörgésen személyesen jelen lenni. A kenyéradónak, praebitor, számadásait havonként megvizsgálni s annak igaz voltát aláírásával bizonyítani.

1. *Jegyzet.* Az új kollégium jogtermében minden este, nyáron 10, télen 9 órakor istentisztelet tartott, mely állott éneklés, könyörgés, biblia olvasásból. Előbb éneklés volt, azután könyörgés, mit bibliaolvasás követett, végre kijövre 1 vers éneklés. Mind az éneket, mind az olvasandó bibliai részt a contrascriba jelölte ki. Az éneket diktálás után énekeltek. Szolgálattevők voltak az istentiszteleten:

- a) Énekdiktáló, dictator ki az éneket diktálta, ez mindig az első éves diákok közül rendeltetett.
- b) Énekező, precentor, ki a diktált éneket elkezdte és nyújtotta, mindig a 2. évesek közül.
- c) Könyörgést és bibliát olvasó, praeco, ki 2 vagy 3 vers eléneklése után a kathedrába lépven, a könyörgést elmondta, azután a bibliából olvasta a contrascriba által kijelölt részt. Ezt végezték a 3. éveseken kezdve fel a löbbi osztályzatúak, az esküdteken kívül.

A könyörgésen mindig jelen kellett lenni a contrascribának és egy esküdt diáknak. Minthogy minden ifjú tartozott megjelenni, tehát a távollevők megtudására a contrascriba tetszése szerint szobaként olvastatta az ifjak nevét, melyre mindenki felelni köteleztetett; ki nevére nem felelt, mint távollevő megjegyeztetett és aztán megidézett. Felelt helyette megbízottja, mi ha tudomásra jött, mindkettő megbüntetett. Ez pedig igen sokszor megtörtént. Könyörgés ideje alatt pedig a kirendelt esküdtek a szobákat látogatták meg. E szokás 1834, vagy 1835-ben töröltetett el.

2. *Jegyzet.* A kollégium ajtajai egész nap nyitva állottak, Nyáron 10, télen pedig 9 órakor, elhangoztatván a takarózdó, bezárattak. Ezen időn túl a bentlakóknak ok nélkül kimaradni büntetés nélkül nem lehetett. Ha zörgetett, bebocsátlatott, de azonnal az ellenírnokhoz kellett bemennie magát jelenteni. Idézés esetében az esküdtek előtt igaz indokai felmentették.

A kollégium gazdájáról. (Oeconomus Collegii.)

Az ifjúság körében igen nevezetes egyén volt a kollégium gazdája, bárha az ifjúság ügyeibe nem vágott is hatásköre. Neve mutatja, hogy a kollégium gazdaságát illető tárgyakra volt munkaköre szorítva. Ő vette nevezetesen magtárba juratus ellenőrködése mellett a városból összeszedett gabonát, mint színté a más gyülekezetektől küldött élelmiszereket is. Ő adta ki a kenyérnek való lisztet a kenyérsztónak. Ő ügyelt fel és vitte a kollégium épülete körüli javításokat. Ő gondoskodott örletésről, ő adta ki az élelmiszereket a főzőasszonynak, coqua, mellyel az alumnumok tápláltattak: fáról, húsról, vízről gondoskodott, az ételek készítésére felügyelt. Ő vigyázott a kollégium borára, mely szüret alkalmával a városi szőlőskertekben gyűjtetett. Ő osztott király születése napján minden ifjúnak egy meszely bort. A lüzoltógépek jókarban tartásáról gondoskodott. Az oktatók évnegyedenkénti illetőségét kezébe szolgáltatta: a kollégium kórházáról, a betegekről, a meghaltak eltemetéséről ő gondoskodott. Az épületek, udvarok tisztítása leendői sorába tartozott.

A gazdaválasztásba az ifjúságnak legkisebb befolyása sem volt: az oktatói kar által választott a már tudományokat végzett, jó erkölcsükről kiismert ifjak közül. Hivatala évig tartott, de alkalmasnak tapasztaltatván, jövő évre is, meghagyattatható. Fizetése volt 200 vfrt, koszt, egy kenyér illetőség, alkalmas szoba a kollégium épületében. Követség, legáció, jótéteményében a többiekkel részesült, mindjárt az esküdtek után választhatott, ha különben nem azok után következett volna is.

A kenyérsztóról. (Praebitor.)

Így nevezetett azon ifjú, ki a kenyér illetőséget az ifjúságnak és inasoknak kiosztotta. Választott az oktatói gyűlésben, rendszeren a másodéves theologusok közül. Hivatala rendszeren addig tartott, míg jövedelmezőbb állásra nem mozdított elő. Kötelessége volt a gazdától átvett lisztet megsütni, mit véghezvitt a sütő, pistrix, a mérésnél jelen lenni, kísülvén számbavenni, a kenyértartóba, panarium, behordatni, naponként az ifjúságnak és inasoknak osztalékát kiadni. Fizetése volt havonként 2 vfrt, kosztjára elegendő kenyér. Havi számadását az ellenőr vette vizsgálat alá, s aláírván, adatott a gazdasági gyűlésbe.

1. jegyzet. Rendszeren 3 köből liszt süttetett, melyből 120 négy fontos cipó süttetett, olyan, mint a katoná prófont, naponként egy-egyénre $\frac{1}{4}$ adatott. Ha bőven volt gabona, mindennap osztatott, szükség esetében hetenként háromszor, négyszer. A szegény inasoknak mindennap kellett osztani. E kenyeret az ifjak *brügónak* nevezték.

2. jegyzet. A kollégiumnak főző- és sütőháza azon a helyen volt, hol most a fűvészkertész lakhelye van. Az ifjak a fűtő és főző asszonyoktól igen olcsón élmeztek, 12—15 váltóforintért nagyon jól élhettek.

(Vége.)

Potyajegy.

(Hogyan utaznak a püspökök?)

Nem a mi püspökeinkről van szó, bár róluk is lehetne talán írni, ezzel a változtatással: Mi célból utaznak... És jobb kedvünk is volna hozzá, hogy ő róluk írjunk. De *kényszerít* bennünket egy rövid napilapi híradás, hogy tollhegyre vegyük ezúttal a méltóság és excellenciás róm. kath. püspök urak dolgát, hogy hogyan utaznak.

Állapítsuk meg: talpon soha. Csak keréken. Reájuk tehát nem illik az a közmondás: „hol kerék, hol talp”. Utaznak pedig rendszerint szárnyas-keréken s mint egyik szokimondó újság leleplezi, *potyajeggyel*, egytől-egyig valahány.

Kipattant pedig ez a dolog úgy, hogy Majláth gróf az erdélyi püspök, a potyajegy árát gavallérosan beküldte a máv. igazgatóságának. (Látszik, hogy huszártiszt volt anno millesimo...) Nosza lett nagy elképedés a máv.-nál. Ilyen eset még nem esett Magyarországon! Most már mit csináljanak a pénzzel? Letétbe helyezték, míg majd felocsúdnak a csodálkozásból.

Hát eddig van a dolog kedélyes oldala. Most lássuk az érem másik felét. Hogyan is áll az ügy? A magyar katolikus püspökök valamikor, kulturális és honvédelmi célokra nagy birtokot kaptak a magyar államtól. Ezt ők élvezik itt-ott ezer év óta, változatlan kitarással.

Legfeljebb csak annyi a változás, hogy ma már a 2 és $\frac{1}{2}$ millió holdnyi vagyont sem nem kulturális, sem nem honvédelmi célokra használják, hanem nagy szerényen saját becses céljaikra. A kultura és honvédelem költséges passziója visszszakadt az állam, illetve az adózó nép nyakába.

Illetőleg! A saját becses céljaik mellett ott van még a felekezeti agitáció tendenciája, — no erre, meg néha-néha csekély ezer Péter-fillérekre is telik. Egyébként pedig élnek a mi róm. kath. püspök atyánkfiai, mint olyik német fejedelem s különbül, mint olyik balkáni király.

És most, méltán bámulatba ejthette ezt az országot a kipattant igazság, hogy öméltóságai potyajeggyel utaznak. A jobberzésük megboltránkoznak az ügyön: — minket pedig egyenesen elfog a keserűség, hogy ime ennyire jutottunk. Furesza gazdálkodás folyik odafenn, hogy némelyeknek ily telemarokkal, két kézzel szórja az állam a maga kedvezéseit. Bezzeg a magyar református papság, az még a féljegyet sem kaphatja meg: ha eddig nem tudtuk volna a magyarázatát, most ime itt van.

Ez aztán osztó igazság. Ez a jogviszonosság. Méltányosság. A sok vállveregelő ígérlet beváltása.

De jól van ez így. Mert mi türelmesek vagyunk a végtelenségig. Egy nagyon liberálisan gondolkozó r. kath. úriember mondása szerint ami türelmességünk inkább gyávaság és élhetetlenség, vagy élettelenység.

Ezek után pedig mi követeljük a magunk igazát. Ez a véletlen eset fegyvert adott a kezünkbe. Nem teszünk okosan, ha ki nem használjuk. Jöjjön a szekularizáció! Rendezzék a fizetésünket, úgy mint az állami tisztviselőké s végezetre ide csak azokkal a — ha nem is potya, de legalább félárú vasúti jegyekkel!

(is.)

Gondnok-, presbiterválasztás, jelölés (candidatio).

Egyházi törvénykönyvünk a gondnok- és presbiterválasztásra nézve kimondja, hogy: választók és választhatók azon egyháztagok, kik nagykorúak és saját nevök alatt egyházi- és iskolai adót fizetnek, és akik egyházi és iskolai tartozásukat a megelőző évről a meghatározott időben kifizették. Ezen felül még azon engedmény van nekik adva, hogy ha a választói jegyzék összeírásáig, és az idő alatt, míg a választói jegyzék közszemlére ki van téve, kifizetik hátralék tartozásaikat, felvétetnek a választói jegyzékbe, későbbben már nem.

En e törvényben a választásra vonatkozólag egy kis hibát fedeztem fel, mit, hiszem, lelkésztársaim is felfedeztek; azt nevezetesen elébb, hogy nincs meghatározva az életkor, hogy mely életkortól kezdve lehet valakit gondnoknak és presbiternek választani, mert szerintem, amely életkor áll a választóra, az nem állhat a megválasztandóra is, azért, mert e törvény szerint 24 éves is lehet kúrator és presbiter, de vajjon helyes-e az, hogy egy 24 éves tapasztalatlan, nem higgadt ifjú választassék gondnoknak, sőt presbiternek is? De megeshetik, miután a presbitériumnak itt-ott, a zsinati törvények előtt gyakorolt, legálább is szokásos, több egyházban divott egyházi törvényünk nullifikálta, hogy 24 éves ifjút választ meg az egyházközségi közgyűlés gondnoknak. Szerintem nem helyes, ha 24-, ha még 30 éves ifjú ember választatik is meg gondnoknak, de nem helyes, ha presbiternek választatik is meg. A régi gyakorlat szerint 50 éven alul igen nagy ritkán választottak gondnokot és presbitert, mert arra voltak tekintettel, hogy higgadt gondolkodású, tapasztalt, öregek embe- rek jussanak a gondnoksághoz és a presbiterséghez. És ez így volt jól, így volna jól most is.

Épen azért én indítványozom, hogy annak idejében módosítsassék az egyházi törvénykönyv idevonatkozó paragrafusa, úgy, hogy gondnok és presbiter 40 éven felüli egyháztagok közül választassék, kik komolyabbak, higgadtabbak, tapasztaltabbak, kiket jobban fel lehet világosítani az egyes egyházi ügyekről; nem fiatalokat, kik hevesebb természetűek lévén, őket felvilágosítani nehezebb, sokszor a lelkészt, egyházépítő munkájában megakadályozzák, a lelkésszel konfliktusba jönnek, mi miatt áldatlan állapotok következhetnek be. Igen, mert az ilyen meggondolatlan ifjak előtt „a lelkész és a tanító csak jött-ment“, „a lelkész- és tanítói lak a mienk, ők csak lakók abban“, „akkor küldhetjük el, mikor akarjuk“, „nem parancsol nekünk az esperes“, „ha a tiszteletes uram ő rá, nem miránk hallgat, akkor kérjen fizetést az esperestől“. Ilyen és az ezekhez hasonló meggondolatlan beszédek hangzanak az ilyen ifjaknak ajkairól. Hát az egyház kormányzására való-e ezek, segítik-e ezek elő a lelkészt egyházépítő munkájában? Nem és nem.

Nem helyeslem azt sem, hogy az lehet gondnok és presbiter, kiket az egyházközségi közgyűlés tagjai (akarnak) jelölnek, illetve kandidatioba tesznek; hanem vissza kell hozni a presbitériumnak azt a régi szokásos jogát, hogy a presbitérium jelöljön gondnokságra 2-3 embert, presbiterségre szintén 2-3

embert. A presbiterek higgadtan tudják megítélni, ki alkalmasabb gondnoknak, kik alkalmasabbak presbitereknek. Míg a presbitérium jelölt, nem volt annyi zűrzavar a kisebb egyházakban, mint most van. Még annyit is megengednék, hogy a presbitérium jelöljön gondnokságra 2 embert, s a presbitérium jelölése után az egyházközségi közgyűlés egyet s e 3 jelöltre lehessen szavazni csak!

A presbitériumtól nem kellett volna elvenni a jelölés (a candidatio) jogát a zsinatnak. A község-nél a bírói állásra a szolgabíró jelöl. Eszerint, ha már majdnem mindent a községre vonatkozó törvények kaptafájára csinált a zsinat, ez is, — a presbitérium jelölése — jobb volna, minthogy az egyházközségi közgyűlés tagjai jelöljenek.

A presbitérium jelölési jogát visszaállítandónak véleményezem, mi a presbitérium olyannyira szükséges tekintélyének emelését mozdítaná elő.

Időközben választandó gondnok- és presbiter-választásoknál, azokat, kik a gondnok- és presbiter-választás kitűzött határidejéig kifizették hátralékaikat és azután következő évi egyházi tartozásaikat, kivételesen felvételnem szavazókul. P. o. 1911. év május havában lemondás vagy elhalálozás miatt gondnokot kellett, tehát időközben választani. E gondnokválasztáson szavazási joguk van azoknak a törvény szerint, kik 1910 július hó 1-étől 1911 július hó 1-ig felvétettek a választói jegyzékbe. Ugyde, ha a hátralékosok 1910. évi június hó vége előtt kifizették hátraléktartozásaikat, és kifizették az 1910. évi egyházi tartozásaikat, egyházi- és iskolai adójukat; az ilyeneknek időközi választásoknál csak, kivételesen, megadnám azt a jogot, hogy szavazhassanak. (Nem terjeszteném ellenben ki azokra, kik hátraléktartozásaikat fizették ki csak, de 1911-ben 1910. évi egyházi adójukkal tartoznak.)

Méltányolnám azt, hogy ők egy évben két évről fizettek, mi természetesen nagy teher volt rájuk nézve, de a rendes időben a hátralékot a nervus rerum gerendarum hiánya miatt nem fizethették; az ilyenek, miután nem tőlök származó okok miatt nem fizettek rendes időben, kegyelmet érdemelnének, azaz, az általam itt pertraktált esetben szavazati jogot adnék nekik, mert „nulla regula sine exceptione...“

Borossesesi.

TANÜGY.

Munkaiskola. Ime egy újabb kulturális intézmény. Azok a gyerekek, akik 12-15 éves korukban elhagyják az iskolát, de még ipari pályára nem léphetnek, semmittevésével, sőt káros csavargással töltik többnyire az idejüket. Ezek részére már régóta meg van külföldön a „munkaiskola“, s most a fővárosi tanítók kezdeményezésére megnyílt Budapesten is. A neve mutatja, hogy mit akar ez az iskola. Kiegészíti vagy ébren tartja az elemi iskolában szerzett ismereteket s előkészíti a gyerekeket a munkás életre. Nem iparra képez, csak foglalkoztat s eközben nemesíteni akar lelkileg, ügyesíteni testileg. Az ilyen dolgokban valamikor mi reformátusok voltunk az úttörők. Most már azzal is meg-

elégedhetnénk, ha a szép példát itt-ott, ahol mód van rá, utána csinálhatnók. Quod Deus bene vertat.

Uj tanfelügyelő Debrecenben. A vallás- és közoktatásügyi miniszter Laczak Kálmán szolnokdobokavármegyei kir. segédtanfelügyelőt Debrecenbe helyezte át.

Dóczy Imre kerületünk illusztris felügyelője most adta ki a görög olvasó és gyakorló könyvének második részét a gimn. VI. oszt. számára. A hivatalos közlöny legújabb száma hozza a mű bírálatát s a legteljesebb elismeréssel nyilatkozik a műről. Többek között ezt mondja: „az erkölcsös jellemképzés szolgálata oly fokban van itt megvalósítva, mint egyik könyvünkben sem: másrészt eddigi könyveink anyagmennyisége és jó oldalai is megjelölhetők benne”.

Tanári katedráról eltiltott papok. A badeni nagyhercegségben kemény határozatot hoztak. Eddig-éle ugyanis a papi oklevél alapján igen sok. r. kath. és protestáns lelkész tanított középiskolákban, különösen tanítóképző-intézeteknél, sőt az egyetemen is. Most az *antimodernista eskü* ügye annyira megzavarta a kedélyeket, hogy a papokat, rómaiakat és protestánsokat egyaránt eltiltották a tanári katedráktól. A határozat ama része, mely a pápa legsötétebb lelki rabszolgaságába kényszerített reverendás atyafiakat mellőzi, csak természetes. De hogy azokat a protestáns lelkészeket miért sújtják, akik mindenha a liberális haladás zászlótartói voltak, ezt már igazán nem lehet érteni. Nagy is a felháborodás emiatt a külföldi prot. lelkészi körökben.

Talmud az egyetemen. A lipcsei egyetemen az ottani kormány a talmud és a vele rokon tárgyak prelegálására tanszéket állított.

Mikszáth-ünnep Hódmezővásárhelyen. A hódmezővásárhelyi református főgimnázium tanárkara és ifjúsága e hó 27-én a városháza dísztermében nagyszabású Mikszáth-ünnepet rendez.

Tanulatlan siketnémák foglalkoztatása. Nagy fontosságú s lapunk olvasóit is bizonytalansággal teremtő terv készül most a kultuszminiszteriumnak abban a szakosztályában, ahol a szerencsétlen siketnémák oktatása ügyét dirigálják. Tudvalevő, hogy a siketnémáknak $\frac{1}{10}$ -ed része sem kerül iskolába: most tehát erről a parlagon levő $\frac{1}{10}$ -ed részről óhajt gondoskodni a kormány olyanformán, hogy ha értelmes beszédre, írás-olvasásra nem is képezhetik ki szegényeket, legalább ipari munkára készítik elő s majd alkalmazzák őket. Ha a terv tétő alá kerül, hírt adunk róla: addig is szeretettel kérjük lelkész-társainkat s tanító testvéreinket, kísérjék figyelemmel egyházaik körében a siketnémákat, ha a szükséges kort (10—12 év) be nem töltötték még, utasítsák őket iskolába: a nagyobbakat pedig vegyék szerbe-számba, hogy ha eljő az ideje, segítsük kenyévrhez véreinket! Virágzó siketnéma-iskolánk itt Debrecenben is van, 8 tanerővel. Az itt elhelyezett növendékek igazán hasznos tagjai lesznek az emberi társaságnak.

IRODALOM.

Uj evangélikus lap. A Luther-társaság múlt héten tartott gyűlésén azt határozta, hogy a megszűnt Evangélikus Családi Lap helyett folyó év szeptember 1-ig Kapi Béla Harangszó című néplapját subvencionálja: attól kezdve pedig egy magas színvonalú, körülbelül a Protestáns Szemléhez hasonló, evangélikus irányú havi folyóiratot indítanak meg. Ugyanakkor azt is elhatározta a Luther-társaság, hogy ifjúsági könyvtárt létesít, illetve ad ki, — az elemi és középiskolai tanítás támogatására, kiegészítésére és evangélikus irányban megerősítésére.

Diákszövetség. A Magyar Evangéliumi Keresztény Diákszövetség ez évi febr. 2—4-éig tartja III. téli országos konferenciáját Budapesten, a Magyarhoni Egyetemes Evangélikus Egyház helyiségében, VIII. Üllői-ut 24. sz. alatt. A konferencia célja a szövetség jelszavának: „A magyar diákság evangélizálása ebben a diáknemzedékben” tettekkel való megkezdése. Programjából különösen kiemelkednek: báró Podmaniczky Pál ev. lelkész, Raffay S. ev. lelkész és theol. tanár, dr. Szabó Aladár református lelkész, Bilkei Pap István református theol. igazgató és Takaró Géza református lelkész előadásai. A konferencia oda akarja tární a magyar diákság elé a keresztény élet gazdag lehetőségeit a haza, egyházuk, a társadalom s tanulmányaik számára, föl akarja ébreszteni a felelősségérzetet az egyénekben mind-ezek iránt való kötelességeikkel szemben, de rámutat a megoldás biztos módjára is. Erre a szövetséget múltja nemesak fölbátorítja, hanem kötelezi is. Rövid négy év alatt hét főiskolán 49 biblia-olvasó-körben 350 egyetemi és főiskolai hallgatót egyesített személyes életükre s minden hivatásukra messze kiható munkában. Egyébként elég csak épen rámutatnunk olyan eredményekre, mint a liverpooli misszió konferencián 2060 egyetemi hallgató és hallgató között 11 emberrel való képviseltetésünk. Itthon a szociális és belmissziói munkában, kifelé az idegen országok legműveltebb elemeivel való nagyjelentőségű érintkezésben elég fontosnak látja munkáját arra, hogy minden keresztény ember érdeklődő figyelmét felhívja rá. Bővebb felvilágosítást, eddigi munkájáról nyomtatásban a napokban megjelent részletes beszámolót (ára 20 f.) s a konferencia részletes programját kívánatra szívesen megküldi a szövetség központi irodája: VIII., Üllői-ut 1., I. e., 7. sz. a. Budapest.

KÜLÖNFÉLÉK.

Az egyetemi internátus és református tanárképző intézet létesítése tárgyában döntő fontosságú ülést tartott az e célra kiküldött bizottság január 24. a főiskola tanácstermében. A tanácskozáson megjelentek a püspök és főgondnok urakon kívül Csűrös Ferenc, Dóczy Imre, Ferenczy Gyula, Kiss Ferenc, Karai Sán-

dor, Márk Endre, Mitrovics Gyula, Szele György és Tóth Károly. Három munkálat állott a bizottság rendelkezésére, amelyeknek a meghallgatásával és alapos megvizsgálásával hozta meg határozatait. *Dóczi Imre* középisk. felügyelő és *Mitrovics Gyula* előadó a szervezetre, *Tóth Károly* jogakad. tanár az intézménynek anyagi megalapozására tett előterjesztést. Ezek alapján elhatározta a bizottság, hogy egy közös, az egyetem összes tagjaira kiterjeszkedő nagyszabású internátus létesítésére tesz előterjesztést a kerületi közgyűlésnek s mint ennek egyik alkotórésze fog a tanárképző intézet is szerveztetni korrepetáló tanárokkal és dócensekkel. A részletek kidolgozására a bizottság albizottságot küldött ki a saját kebeléből. Ennek az albizottságnak lesz feladata az is, hogy az életbeléptetés és az építkezések megkezdésére javaslatot tegyen. A részletek megállapítása után t. olvasóinknak egész alapos tájékoztatást fogunk nyújtani a tervezetekről.

Debreczen újjászületik. Nagyarányú berendezések, készülődések egyengetik az egyetem útját Debreczenben. Már a külső képe is úgy megváltozik Debreczennek, hogy aki pár éve nem járt itt, nem ismeri ki magát. A nagyszabású építkezések között első helyen áll a régi püspöki és kántori lak helyén (összesen 4 telken) épülő hatalmas bérpalota. Már készen áll a Széchenyi utcán a fémipari szakiskola, mellette épül a siketnémák intézete. A Péterfia-út elején munkában van a hatalmas új főgimnázium épülete. Tavaly épült fel az orsz. tanítói árvaház új palotája, a Sestakertben pedig az új Andaházy-Szilágyi-intézet. Ezenkívül jövő tavasszal épít egy internátust a Délmagyarországi Kultúregylet, — egyet a bírák és ügyészek orsz. egyesülete. Újlag alapítványi árvaházat létesít az ág. ev. egyház is. Az Árpád-téri templom tető alatt. Egyszóval Debreczen újjászületik.

Jegyzőkönyvek. A múlt év őszén tartott egyházkerületi közgyűlés jegyzőkönyvei elkészültek s az esperesi hivatalok útján az egyes egyházakhoz most expedálja a püspöki hivatal. Bizony, ezek a jegyzőkönyvek egyre vaskosabbak.

Vallásos estélyek Debreczenben. A Kossuth-utcai lemetőn túl fekvő máv. gépjavitó műhelyi kolóniában ez évben is megtartatnak a tavaly elkezdett vallásos estélyek. A hívek vasárnap este 5—6 óra között nagy számmal gyülekeznek a telepen levő állami elemi iskola egyik nagy termében, ahol Uray Sándor lelkész, Nagy István szénior és Demeter Gyula s.-lelkész szoktak beszédet tartani.

Hungária-bank. Eddigél csak az oláh agitátorok éltek azzal a trükkel, hogy nemzetiségi bankokat gründoltak s a pusztuló magyarság talpa alól kirángatták a földet. Most a szép példán felbuzdultak a róm. kath. főpapok és káptalanok s a fentírt cím

alatt nagyszabású, országos kiterjedésű, katolikus bankot alapítanak. Hogy mi a céljuk vele, ebben a pillanatban még csak sejteni lehet. Majd kiüti még a szeg zsákból a fejét. De hogy a köz nem sok jól remélhet az új banktól, mutatja az a körülmény, hogy Rakovszky István, a néppárt jeles alakja interpellált ez ügyben a tisztelt házban. A kultuszminiszter ő excellenciája ugyan még nem adott választ, — de mi minden nagyobb prófétai ihlet nélkül előre megmondjuk, hogy mi lesz a válasza. — Uraim, nincs semmi baj, ártatlan dolog az egész, ugyebár önöket se lehetne korlátozni, hogy miféle bankba helyezték a pénzüket. Hát mi jusson bántanók szegény főpapjainkat? . . . Mikorra aztán a Hungária-bank akcióba lép, már post festa leszünk.

Egyházmegyei jegyző. A tiszántúli egyházkerület legnagyobb egyházmegyéje jegyzőt választott. Az új egyházmegyei lelkészi aljegyzői állást a szavazatok túlnyomó többségével Bereck Sándor szegedi lelkész nyerte el. Gratulálunk.

Középiskolai rendtartás. Rend az nem sok van, hanem rendtartás, az van elég. Nálunk is a konventi rendtartás, azután a kerületi és végül a helyi. Az államnál sem áll rosszabbul a dolog, a töméntelen rendtartás mellé, ott is új szabályzat készül. Ehez a szabályzathoz szólott hozzá az Országos Tanár-egyesület debreceni köre. Nem találták azt teljesnek és különösen pótolni kívánják azzal a kiegészítéssel, hogy állami tanintézetekben csak olyan egyesületek lehessenek, amelyekben felekezeti különbség nélkül minden tanuló helyet foglalhasson. Ezzel a pótlással a magyar hazafias tanárok védekezni akarnak az állami iskolákba befurakodott klerikális propaganda ellen. Elég szomorú dolog, hogy ez a befurakodás már megtörtént s az állami iskolák a felekezeti harcok színtereivé változtak. Még szomorúbb, hogy az állam érdekeit a tanároknak, jóformán az állam és az iskolai felsőbbség ellen kell védelmezniök.

Papválasztás. Mikó Imre hajdunánási református segédlelkészi és hitoktatót a máramaros-ugocsi egyházmegyében fekvő viski tekintélyes egyház a múlt vasárnapon több pályázó közül óriási szótöbbséggel lelkészévé választotta. A megválasztott ifjú lelkész kitűnő képzettségű, a debreceni főiskolának esküdt-felügyelője volt. Tiszta szívből gratulálunk neki!

Tájékoztató. Az egyházkerületi pénztári hivatalhoz több egyházközség részéről tudakozódás érkezik afelől, hogy a konventileg megszavazott tőkesegély-kölesönhöz és az egyházkerületi közgyűlés által megszavazott népiskolai tőkesegély-kölesönhöz mi módon juthatnak hozzá a segélyezésre fölvelt egyházközségek? Az egyenként való válaszolás helyett ezen a helyen értesítem az érdekelteket, hogy a közalaptól nyert tőkesegély-kölesön ügyében az országos közalap végrehajtó bizottsága (Budapest, VII., Abonyi-utca 21. sz.) adhat információt: a népiskolai tőkesegély-kölesönhöz rövid idő alatt megkapják a segélyezeti egyházközségek a kötelezvény-lapot aláírás s teljes kiállítás végett. Ennek visszaérkezése után lesz folyósítva a megszavazott tőkeösszeg. Debreczen, 1912 január 24. *Rózsa Sándor*, egyházkerületi pénztárnok.

A bányai ág. ev. kerület új felügyelőjét, a Zsilinszky Mihály nyomdokába lépő dr. Zsigmondy Je-

nőt e hó 17-én iktatták be ünnepélyesen a hivatalába. Dr. Zsigmond nagy koncepciójú s nagy hatású beszédet mondott, melyben különösen hangsúlyozta a 18: XX. törvény végrehajtásának szükségét.

Tanácsbíró választás. A hevesnagykúnsági egyházmegyében a dr. Horthy Szabolcs főispán egyházmegyei gondnokká történt megválasztása által megürült tanácsbírói helyre most ejtették meg az első választást. Abszolút többséget senki sem nyervén, pótválasztás lesz dr. Magyar Kossa Géza és dr. Adám Sándor között.

A esengeri református egyház három tanteremmel új iskolát épít. Örömmel adunk hírt a hű pásztor vezetése alatt levő nagy múltú egyház gyarapodásáról.

Adomány. Mezőkeresztesen, Laczkó Tóth Mártonné, Deme Mária asszony 6700 korona költséggel új díszes orgonát készíttetett, első férje, Bódi József emlékére. Ez az áldozatkész nemes cselekedet nem szorul dicséretre.

Debreceni asszonyok. Tavasszal a debreceni Nagverdő egyik távolabbi pontján a tüdőbetegek részére szanatóriumot építenek. Ennek a humánus intézménynek a támogatására a debreceni asszonyok „Sanatórium-egyesületet” létesítettek. A mozgalom élén dr. Baltazar Dezsőné, Domahidy Elemérné, Kolbenhayer Kálmánné, dr. Magoss Györgyné, Márk Endrené, dr. Tüdös Kálmánné állanak. Mind jó református asszonyok. És lám, nem csinálnak a nemescélú, közérdekű ügyből felekezeti akciót: nem sajátítják ki a szanatóriumot felekezeti tendenciák szolgálatára. Ilyen a tiszta, egyenes, őszinte kalvinista liberalizmus. Büszkéek lehetünk rá, hogy a mi debreceni asszonyaink is így éreznek és így cselekednek.

Amerikai esodabogár. Egy kanadai újságból olvassuk, hogy ott az egyik magyar református gyülekezet körében „Keresztlyén spirítiszta-egylet” van. Az egylet „bibliai alapon” működik s jelmondata a Máté ev. VI. 33. verse.

Diákkonferencia. Ezúttal nem valami fellobbanó, ifjú heveskedő tüntelésről van szó. Mert a diákkonferenciák rendszeren ide szoktak vergálni. Hanem komoly munkáról, az evangélium tanulmányozásáról. Évek óta működik ugyanis főiskolánk kebelében a Magyar Evangéliomi Keresztlyén Diákszövetség, mely azért alakult, hogy a művelt ifjúság ne elégedjék meg csupán a vallás külső formáságainak betartásával, hanem legyen igazán öntudatos református keresztlyén. Ennek pedig egyetlen helyes útja és módja van: az evangélium tanulmányozása és átvitele a Krisztus erőinek az életbe. Ez a célja főbb vonásokban az említett ifjúsági egyesületnek. Most e derék komoly ifjak, február 2—4-én kongresszust tartanak Budapesten az Evangélikus egyház helyiségeiben (VIII. Üllői-út 21.). Részt vesznek itt a debreceni akadémiai ifjúság kiküldöttei is, akik körében a biblíatanulmányozó társaság szintén megvan és virágzik.

Elhunyt tanító. Dobos László hajdúnánási református tanító 44 éves korában elhunyt.

Rövid hírek. A szomszédos biharmegyei *Tépe* község elhatározta a korcsmák vasárnapi bezáratását. A község lakossága szinmagyar és református. — *Nagybányán*, folyó évi február 3-án „református batyu bált” tartanak. — A *kisújszállási* református egyház új főgondnoka Simon Dezső nyug. közigazgatási bíró lett. — A *hódmezővásárhelyi* egyház ifjabb lelkészei és segédlelkészei hetenkint a különböző iskolákban a hívek számára vallásos felolvasásokat tartanak. Ezen kívül a városháza dísztermében időnként protestáns estélyek tartatnak. Virágzó nőegyletük is van. — A *mezőlúri* egyház, a főgimnázium részére, egykori nagy jöltevéje: Takács Lajos arcképét megfestette. — A *miskolci* református egyház b. e. dr. Kun Bertalan lelkészi örökét csak most töltötte be, Farkas István mezőnyékládházi lelkésszel. — A *kultuszminiszter* legközelebb „alkoholelles napot” fog kötelezőleg elrendelni a népiskolákban. — A beregmegyei *Nagymogyorós* község lakossága felfogadta, hogy 3 évig semmiféle szeszitalt nem isznak. — Egy antiszemita ujság híradása szerint 1867 óta Magyarországon a zsidók 1 és 1/2 millió hold földet vettek meg. — Ausztriában 38 ezer, Németországban 60 ezernél is több szerzetes él: az arányszámokat tekintve, Németország helyzete ebben a tekintetben sokkalta szomorúbb. — A *király* a budapesti r. kath. bálon 600 koronát felülfizetett. — A szokásos *Protestáns-bál* Budapesten ez évben január 20-án folyt le. A tiszta jövedelem a protestáns árvaházé. — A *hajdubagosiak* a templomszentelést e hó 21-ről bizonytalan időre elhalasztották. — *Csicser*, ungmegyei község bezáratja a korcsmákat vasárnapon és sátoros ünnepeken. Követendő példa, de mit szól hozzá a megye? — *Fiumében* nagyobb szabású kereskedelmi tanintézetet terveznek. A tanintézet különösen a kiviteli kereskedelem érdekét szolgálná, 2 évfolyamú lenne és a növendékek 80 korona tandíjat fizetnének. — *Spanyolországban* az alkotmányos törvény ellenére üldözik a protestánsokat. Mint Hiedner, mádridi protestáns lelkész panaszolja, a hatóságok nem engedik a protestáns imahelyek és templomok megnyitását, gátolják a gyülekezéseket és válogatott ürügyek alatt perbe fogják a lelkészeket. — A *törökszentmiklósi* takarékpénztár egy második református templom építésére 1000 koronát adományozott. — *Mezőlúron*, január 6-ikán tartották a református főgimnázium tanárai a 2-ik tanári estét, melyen dr. Szakács Albert a feminizmusról olvasott fel, Vargha Gyula cimbalmozott s a jeles ifjúsági zenekar Vécsey Arthur vezetése alatt Haydn 4-ik szimfóniájának két részletét adta elő. Az előadások nagy tetszést arattak.

Felelős szerkesztő: FERENCZY GYULA.

Szerkesztő helyettes: URAY SÁNDOR.

Házevetőnő kerestetik (lelkész vagy tanító családból) gyermektelen református lelkész házaspár mellé, ki a beteg lelkészné gondozásában is segítségül lenne. Fizetés megegyezés szerint. Cim e lap szerkesztőségében.

Pályázat.

Az alsójózsai református presbyterium pályázatot hirdet az eltávozás miatt megüresedett tanítónői állomására.

Javadalom: 100 korona az egyház pénztárából, 900 korona fizeteskiegészítő államsegély. Természetbeni lakás s 20 korona kertválság. — Kötelesség: I—VI. leány-osztálynak a tiszántúli református egyházkerületi tanterv szerinti tanítása.

Pályázati határidő 1912. évi január 27. Pályázati kérvények a református lelkészi hivatalhoz küldendők.

Felsőjózsán, 1912. évi január hó 20-án.

Karla Ödön!

ref. lelkész.

Pályázati hirdetés

a beregi református egyházmegye köteleibe tartozó *márokpapii* rendes református lelkészi állásra.

Javadalom:

1. Lakás és belsőség.
2. Kézpénzfizetés, adócsökkentési segély megállapítása szerint 866 korona 58 fillér.
3. 38 hold 600 □-öl szántó föld és legelő-illetmény egy tagban. 32 holdért a lelkész fizeti az adót és ártért.
4. A megválasztott lelkész köteles az egyházmegyei szabályzatban megállapított mód és érték szerint, az elődje által igazolt befektetések értékét visszatéríteni.
5. Az állás az 1912. évi április hó 24. (Huszonnegy) napján foglalandó el.
6. A törvényszerűleg felszerelt pályázati kérvények az 1912. év február 1-ső (Első) napjáig, Sütő Kálmán espereshez Munkács, postahely, Bereg megye, terjesztendők be.

3—3

Dr. Baltazár Dezső,

ref. lelkész.

Pályázat.

A köröstarcsai református egyház pályázatot hirdet a VI-ik számú tanyai tanítói állásra.

Javadalom: I. Kézpénzfizetés az egyház pénztárából évnegyedi előzetes részletekben 450 kor. 40 fillér. II. A köröstarcsai 559. számú kat. birtokivben 3478., 3479. és 3480. hrsz. alatt 3720—1600 hold szántó föld haszonélve-

zet a 48 = 165 kor. 60 fillér. III. Terményfizetés a) 23·75 mm. búza (5 évi átl. ár) a 17 kor. = 403 kor. 75 fillér; b) árpa 3·60 (5 évi átl. ár) a 12 kor. = 43 kor. 20 fillér. IV. Nem egyházközségünkhöz tartozó növendékek után a növendékek fejenként 23·75 klg. búzát a növendékek átlagos száma szerint, 8 növendék után 1·90 mm. a 17 kor = 32 kor. 30 fillér; b) fejenként 2 koronát 8 növendék után = 16 kor. (az egyház pénztárából.) V. Korpótlék az 1907. XXVII. t.-c. ért. államsegélyből. VI. Lakás természetben vagy ehelyett nős tanítóknál 300, nőtlen tanítóknál 250 korona. VII. Istentisztelet tartásáért 80 korona. Az állami és vízszabályozási adókat az egyház fizeti.

Kötelesség: I. A vezetése alatti osztályokban az összes és mellékes tantárgyak tanítása a tiszántúli református egyházkerület tanterve szerint. II. Kötelessége ez állásra megválasztott tanítónak az egyháztanács által leendő alkalmaztatása esetén a község által fizetendő évi 100 korona jutalomért az ismétlő iskolákat vezetni. III. Működésében és életében az egyházi Törvények I. t.-c. 116. §-a és VI. t.-c. 23. §-a reá nézve kötelező. IV. Kötelessége október 1-től a pünkössti ünnepekig minden vasárnap délelőtt istentiszteletet tartani a tanteremben.

Kérvények folyó évi január hó 28-ig a lelkészi hivatalhoz küldendők.

Jegyzet: Ezen álláson jelenleg egy igazolmányos segédtanító van alkalmazva, aki azonban néhány héttel ezelőtt oklevelet nyert.

Köröstarcsa, 1912 január 14.

Szabó János,

lelkész.

Pályázat.

Az érmelléki egyházmegyébe kebelezett ujlétai református lelkészi állásra.

Javadalom: készpénz, föld, szőlőföld, termény és fa járandóságok és 701 K 20 fillér, kongruával együtt 1600 K, szóval egyezerhat-száz korona.

Megválasztandó, elődjének 59 K 36 fillér szőlő beruházási költséget megtéríteni köteles.

Állás 1912 ápril 24-én elfoglalandó.

Pályázati kérvények az érmelléki református esperesi hivatalhoz (Nagylétára) küldendők f. évi február hó 20-ig.

Debrecen, 1912 január 18.

2—3

Dr. Baltazár Dezső,

püspök.

Kérjen
árjegyzéket.

Megyünk
**iskola-
ruhát**
vásárolni

NEUMANN M. cs. é. kir. udvari és
kamarai szállítónál

férfi-, fiu- és leánykaruha-telep
DEBRECEN. Piac-utca 51. szám,
a főpostával szemben.

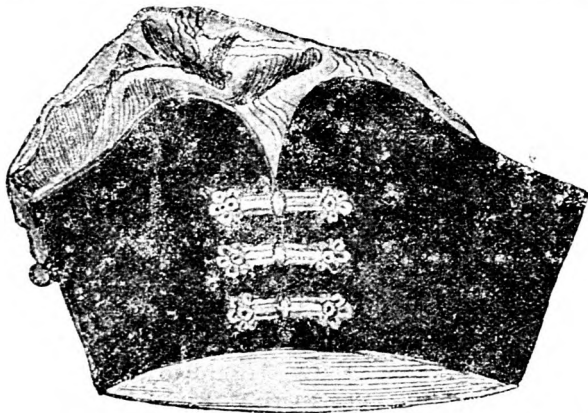
Szántó József

papi- uri és egyenruhakészítő

H ó d m e z ő v á s á r h e l y

10 korona darabja. Ha legalább annyi áldozatot hoz a lelkészi kar minden tagja, hogy az egyenruhából a süveget viseli, már az is nagy lépés lesz az ORLE. által általános viselésre ajánlott egyenruha eszméhez.

A magyar ref. lelkészi-kar új süvege.

**Papi-ruha árjegyzéket
bérmentve küldök!**

Teljes
tisztelettel

Szántó József

papi uri és
egyenruha
o szabó. o

Alapított 1851-ben.

DÁVIDHÁZY KÁLMÁN

elsőrangú könyvkötészete és diszműves üzlete
DEBRECEN, Fűvészkert-utca 9.

Teljesen modern berendezésű üzlet. Megbízható s kifogástalan munkát készít mindennemű könyvkötészeti, diszműcikkben és bőrmunkákban.

Ima-, Énekeskönyv s más *Egyházi műveket* tömeges mennyiségben, versenyképes kivitelben és *gyári áron*.

Anyakönyveket, tartós jó kötésben. Szent Bibliát és emléklapokat különleges diszkötésben jubileumokra.

Aranykönyvek egyházak számára mely jótékony adományok nyilvántartására is alkalmas.

Kéziratok befoglalására táblákat, melyek a szószéken vagy temetéseknél előnyösen használhatók.

Iskolák számára térképek és táblázatok felhuzását vászonra vagy papírra és ezeken kívül még számos e szakba vágó munkát.

Szükséglet esetén bármely cikkre nézve azonnal szolgálók, — számítások a különleges munkákhoz, — mint *Diszablák, Emléklap és aranykönyveken, rajzokkal, kívánatra izletes stílusban. levéltári okmánytartók.*

Novotny Antal

harangöntőde és
vasharanglábgyár

Temesvár - Gyárváros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoportok előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányu új modern átlyukasztott

harangjait

melyek felső részükön a hege-düéhez hasonló S alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelme sebb és mélyebb hang

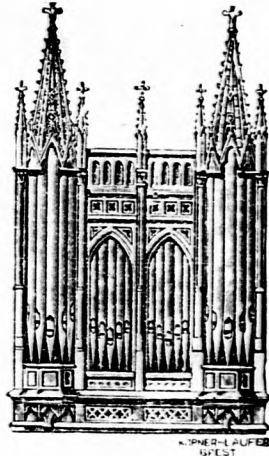
gújak, mint régi modoruak. Ily szerkezetű 327 kgros harang hangban egyenlő 461 kgros régi modoru haranggal. Ajánlja továbbá fogatható vertvas-koronákkal, régi harangok lyekkel való újra szerelését és vertvas-harang állványokkal.

Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak — Az 1896 orsz. kiállításon milleniumi nagy érmmel kitüntetve.

Csak első
díjakkal
kitüntetve.

Alapított
1907-ben.

A pécsi
orazágos
kiállításon
állami
aranyérem
mel kitün-
tetve.

Alapított
1897-ben

Angester József és Fia Pécs.

Orgona- és harmoniumgyár

A budapesti bazilika nagy orgonájának építője. Ajánlja kitünő hang- és erős szerkezetű légnyomatu és elektromos berendezésű

Orgonák

a legjutányosabb árak mellett, művészi kivitelben. — Raktáron kitünő hangu

HÁRMONIUMOK minden nagyságban.

Elektromos fújtató készülékek.

Arjegyzéket kívánatra ingyen küldünk.

Sesztina Lajos

vaskereskedése

DEBRECZEN, Piacz-uteza 23. sz.

Ajánl :

kályhákat

templom és iskolafűtésre.

Premiere folytonégők, Takaréktüzhelyek, porszívók.

Nagyraktár minden nagyságu

füző konyhákban.

Most megjelent

mintegy 250 oldal tartalmazó
nagy képes tanszer és theologiai

ÁRJEGYZÉKÜNKET

kivánatra készséggel küldjük in-
gyen és bérmentve.

TANKÖNYVEK, az ország ösz-
szes iskoláiban használtak, elő-
nyös feltételek mellett kaphatók

Hegedüs és Sándor

protestáns irodalmi
könyvkiadóhivatalában

Debreczen.

A DEBRECENI

Vas- és Rézbutorgyár r.-t.

Többszörösen kitüntetett és általánoságban
===== legjobb kivitelü =====
és minőségünek elismert gyártmányainak
minden egyes darabja a *cég címkéjével*
::: van ellátva. :::

Beszerezhető: minden nagyobb butor-
és vaskereskedőnél, ::
vagy közvetlen

:: DEBRECENBEN, ::

az Ispotálylapon levő

:: saját gyártelepen ::

===== szabott gyári árakban. =====

Elegáns, tartós, szép szabásu férfi,
fiu- és leánykaruhák,

téli öltönyök és felöltők

nagy választékban, előnyös árban

NEUMANN M.

császári és királyi udvari és kamarai szállitónál
szerezhetők be.

DEBRECEN, Piac-utca 51. sz.

Főpostával szemben.

Telefonszám 295.

Alapított 1845-ben.